feljton

ODVAJANJE PRISTIGLIH ŽIDOVA na zloglasnoj 'rampi' ispred koncentracijskog logora Auschwitz-Birkenau 1944.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Jeziva svjedočanstva o liječnicima ubojicama u Auschwitzu

Nacional donosi potresan ulomak iz knjige **'Liječnici nacisti - Medicinsko ubijanje i psihologija genocida'** u kojem američki psihijatar i istraživač Holokausta **Robert Jay Lifton** opisuje na koje su sve načine liječnici nacisti predvođeni Josephom Mengeleom ubijali zatočene u Auschwitzu, logoru smrti

Od svih metoda ubijanja u Auschwitzu najviše medicinsko bilo je ubijanje injekcijama fenola, institucionalizirano u relativno ranim fazama Auschwitza. Pacijenta bi doveli u salu za liječenje i ondje mu je lijek dao liječnik ili (u većini slučajeva) njegov pomoćnik, koji je nosio bijeli mantil i za injekciju koristio špricu i iglu. U logorskom žargonu postojao je aktivni glagol spritzen ("ubrizgati, štrcati, špricati"), pasivni glagol abgespritzt ("biti ubrizgan", odnosno ubijen) te odgovarajući imenični oblici koji su značili "injektiranje" i "fenoliziranje".

Injekcije fenola se u počecima povezivalo s izravnim medicinskim ubijanjem u programu "eutanazije". Tako je dr. Friedrich Entress, koji je organizirao davanje injekcija u Auschwitzu, 1947. svjedočio kako je dobio, kako je to nazvao, "naredbu o eutanaziji" od dr. Ennoa Lollinga, šefa SS-ove medicinske službe u koncentracijskim logorima, u kojoj je stajalo da "neizlječivo mentalno bolesne osobe, neizlječivo bolesne od tuberkuloze te trajno nesposobne za rad" - treba ubiti. Poslije je ta naredba proširena i obuhvatila je i "bolesne logoraše koji se ne mogu oporaviti u manje od četiri tjedna". Naredba je vjerojatno stigla sredinom ili koncem 1941., kada su nacisti tražili učinkovite metode ubijanja; početkom 1942. fenolom je (prema Entressovim naredbama) ubijeno barem dvjesto tuberkuloznih zatvorenika.

To je bilo otprilike u vrijeme proširenja "eutanazije" na program 14f13 u logorima, a injekcije fenola bile su sredstvo ubijanja "kod kuće", na istom mjestu gdje se se obavljali odabiri, umjesto da se žrtve šalje u centre za ubijanje osnovane poglavito za duševne bolesnike u Njemačkoj i Austriji. Kao i u izvornom programu "eutanazije", ubijanje teško bolesnih prošireno je na ubijanje praktički svih čija se smrt priželjkivala. U praksi, "arijevski" logoraši obično su injekcije fenola dobivali samo kad bi bili ozbiljno onemoćali (naravno, bilo je iznimaka), a logoraši Židovi bili su izloženi samim tim što su se nalazili u bolničkom bloku.

Tako su injekcije fenola bile prethodnica punog razvoja plinskih komora, a koristile su se uz plinske komore ondje gdje se, zbog relativno malo ljudi koje je trebalo ubiti, smatralo da je ubijanje plinom neisplativo. Primjerice, dvojica nizozemskih Židova kojima je ubrizgana krv uzeta od oboljelih od tifusa u eksperimentima kojima se htjelo utvrditi koliko su dugo oboljeli od tifusa zarazni, na kraju su ubijena injekcijama fenola. A dr. Wladyslaw Fejkiel opisao je "odubrizgavanje" dvoje mladih Roma po Mengeleovoj naredbi,

TROJICA LIJEČNIKA UBOJICA: Richard Baer, Joseph Mengele i Rudolph Hoess koji su izravno ili posredno između kolovoza 1941. i travnja 1943. injekcijama fenola ubili 20 tisuća ljudi

Od siječnja 1943. djecu su sve više ubijali fenolom. Ranije te godine, čak **120 dječaka** u dobi od 13 do 17 godina iz poljskog grada Zamosca, čiji su roditelji ubijeni – usmrćeno je injekcijama fenola

vjerojatno stoga što su bili blizanci čija ga je obdukcija zanimala. Ali ubijanje u Auschwitzu svakako je bilo fleksibilno; pa čak i kada je malo ljudi bilo određeno za ubijanje fenolom, "ako bi kojim slučajem išao prijevoz za plinske komore, i oni bi išli u plinske komore".

Od siječnja 1943. djecu su sve više ubijali fenolom. Ranije te godine, čak 120 dječaka u dobi od trinaest do sedamnaest godina iz poljskog grada Zamosca - opisani kao djeca čiji su roditelji ubijeni - usmrćeno je injekcijama fenola. Djeca su ostavila snažan dojam na logoraše, pa su im dali "najbolje što su imali", čak su im našli loptu da se poigraju - sve dok im nije naređeno da se svuku u praonici, potom su se čuli krici "Zašto me ubijate?", a nakon toga "prigušen zvuk" malenih tijela kako padaju na pod.

Injekcije fenola također su postale standardan postupak za tajna politička ubojstva, među čijim su žrtvama bili i logoraši u Auschwitzu, kao i ljudi dovedeni izvana da ih se na taj način likvidira. Kako je rekao dr. Jan W., "Politički odjel je znao izdavati naredbe da se zatvorenike [iz obje prethodne kategorije] pogubi na prostoru bolnice, a odgovornost za izvršavanje naredbe bila je na liječnicima esesovcima".

Medicinsko ubijanje injekcijom nipošto nije bilo ograničeno na Auschwitz - na određeni je način potjecalo od injekcija morfija i njegovih derivata u "eutanaziji" djece i poslije u "divljoj eutanaziji" odraslih. Injekcije fenola i drugih smrtonosnih tvari bile su rasprostranjene i u drugim logorima. Prve eksperimente fenolom u Buchenwaldu naredio je Mrugowsky, berlinski šef SS-ova Zavoda za higijenu, nakon što je primijećeno da su vrlo mali postotci konzervansa karbolične kiseline (fenola) u serumu imali udjela u slučajnoj smrti nekolicine njemačkih vojnika. Erwin Schuler (alias Ding), logorski liječnik u Buchenwaldu, koji je objasnio da "ni [on] ni Mrugowsky nikad nisu vidjeli slučaj smrti od fenola", počeo je s eksperimentima koje se smatralo "hitnima za borbene postrojbe". Ali i u Buchenwaldu se fenol koristio uglavnom za ubijanje bolesnih logoraša, premda ga se koristilo i za ubijanje različitih kategorija političkih zatvorenika. Dr. Waldemar Hoven svjedočio je da ga je jedanput pri obavljanju takvog čina ugledao njegov kolega Schuler: "[On] je rekao da ne radim ispravno, [te] je stoga... neke injekcije sam ubrizgao." Čini se da progresija od navodnih njemačkih vojnih potreba (života i smrti) do masovnog ubijanja pripadnika "opasne" skupine ili "rase" ima određenu psihološku važnost.

FENOL I ŽIDOVI KAO ŠIRITELJI EPIDEMIJA

U Auschwitzu su otprilike od rujna 1941. injekcije fenola davali uglavnom kao krajnju točku odabirā. Kad bi pacijenti onemoćali, ili kad bi se smatralo da je medicinski blok prekrcan, nadležni liječnik esesovac "odabrao bi niz logoraša koji bi odmah bili... ubijeni injekcijama fenola". Najizloženiji su bili oni koji su u medicinskom bloku boravili dulje, kao i pacijenti koji su (prema Lollingovoj naredbi) bolovali od tuberkuloze. Eufemizam "eutanazija" ili "ubojstvo iz samilosti" spojen je s načelom preventivne medicine, te su "Židovi osumnjičeni za [širenje] epidemija" (seuchenverdächtige Juden), kako je rekao Rudolf Höss, imali biti uništeni. Liječnik logoraš rekao je kako je "dr. Entress odlučio boriti se protiv pjegave groznice [tifusa] injekcijama fenola": liječnik esesovac bi "odlučio treba li pacijenta primiti u ambulantu, dati mu injekciju fenola ili ga poslati natrag u logor". Jedan drugi liječnik logoraš pričao je kako je logorski liječnik promatrao skupinu omršavjelih logoraša i donosio "munjevitu odluku" tako što bi njihove kartone stavljao na jednu ili drugu hrpu.

Ali umjesto da zaustavi epidemije, raširena uporaba injekcija fenola imala je suprotan učinak. Hermann Langbein, koji je radio kao Wirthsov tajnik, rekao je kako je obavijestio glavnog liječnika u Auschwitzu da "se većina onih koji dođu u bolnicu ne izliječe, nego dobiju injekciju [gespritzt]". Stoga, objasnio je Langbein, "kad netko ima glavobolju i groznicu [rane simptome tifusa], učinit će sve da ne mora u bolnicu. ... Na taj se način tifus zadržava u logoru". Langbein je znao da će ga poslušati; bio je svjestan da je Wirths odlučio boriti se protiv epidemija tifusa jer mu je tako naređeno iz Berlina. Langbein je mislio da je Wirthsa ta informacija iznenadila i uznemirila, a kad je Wirths zatražio objašnjenje od Entressa, nadležnog liječnika, još ga je više iznenadila njegova tvrdnja da se injekcije daju samo neizlječivim tuberkuloznim bolesnicima - laž koju je Wirths čini se bio voljan prihvatiti na temelju berlinske direktive. S vremenom je Langbein uspio Wirthsu pokazati pravo stanje stvari; Langbein sugerira da je uporaba injekcija fenola zahvaljujući tome doživjela očit pad i konačno sasvim prestala).

Drugi preživjeli propitivali su tijekom intervjua koliko su razgovori između Langbeina i Wirthsa mogli imati utjecaja. U to doba (koncem 1942.) raspored ubijanja u Auschwitzu prorijedio se kako bi se što više logoraša uputilo na rad, a injekcije fenola za masovno ubijanje uvelike je nadomjestila sve veća dostupnost plinskih komora i krematorija.10 Premda je nemoguće ocijeniti važnost različitih čimbenika, možemo pretpostaviti da je Langbein imao određenog utjecaja upravo stoga što se njegova poruka Wirthsu (učini nešto da se zaustavi masovna uporaba injekcija fenola želiš li zaustaviti epidemiju tifusa) podudarila s Wirthsovom misijom.

PROCEDURA UBRIZGAVANJA

Odabir tvari za ubijanje i metode ubrizgavanja u Auschwitzu se razvijao na specifičan način. Mnogo se eksperimentiralo s drugim tvarima - benzenom, benzinom, vodikovim peroksidom, evipanom, pruskom kiselinom (cijanidom) i zrakom - sve ih se ubrizgavalo u krvnu žilu. Dr. Miklos Nyiszli, patolog logoraš, bio je uvjeren da je u pregledima četiriju parova blizanaca koje je usmrtio Mengele pronašao kloroform te da je bio ubrizgan u srce.

Fenol se u početku ubrizgavao u žrtvinu krvnu žilu, čime se uvećavala medicinska aura cijelog postupka. Liječnik logoraš Poljak, nežidov, Marek P., zorno je opisao kako su smrtonosne injekcije davane u istoj bolničkoj sobi gdje je on rutinski asistirao pri kirurškim zahvatima:˝Ovaj put bio je ondje stol s pripremljenim špricama. Fenol je bio u boci. Bilo je vate - sve što vam treba za injekciju. Također je bilo alkohola, kao i kod normalnih injekcija - i gumenih podveza. Bio je samo jedan stol... a desna ruka [žrtve] bila bi položena na pomoćni stol [da je drži mirno], kao i kod normalnih intravenoznih injekcija, [s] gumenim podvezom na ruci da pritisne žilu kako bi bila vidljiva - sve na uobičajen način. ... Mengele [koji je izvodio to ubijanje] zatim bi utrljao alkohol na označeno mjesto na ruci malo ispod lakta koje je koristio za injekciju i zatim ubrizgao fenol. ... Činio je to kao da izvodi redovit operacijski zahvat.

ZLOGLASNI MENGELEOV BLOK, zgrada unutar Auschwitza u kojoj su liječnici najviše eksperimentirali s likvidacijama ljudi

Nedugo zatim metoda je promijenjena i fenol su ubrizgavali izravno u srce. Neki su svjedoci mislili da je promjena uvedena zbog toga što je žile katkada bilo teško naći, ali čini se da je pravi razlog bila veća učinkovitost ubijanja izravnim injekcijama u srce. Pacijenti koji bi dobili injekciju u venu mogli su ostati na životu još minutama, pa čak i sat ili više. "Trebalo im je dugo da ubiju intravenoznim injekcijama, pa su izumili bržu metodu", kako je rekao dr. P. (Prema nekim svjedočenjima, mnogim su logorašicama i dalje davali injekcije fenola u venu, nakon što im je rečeno da će primiti "cjepivo".)

Zatim je određeno mjesto: "Soba 1", koja je postala zloglasna; a poslije, kako mi je rekao jedan poljski liječnik logoraš, Zavod za higijenu je jednu običnu sobu koristio kao laboratorij ("nije to bila neka posebna soba koja bi bila sumnjiva logorašima koji bi uskoro dobili injekciju").

> Mengele bi utrljao alkohol na označeno mjesto na ruci logoraša malo ispod lakta, koje je koristio za **injekciju** i ubrizgao fenol, kao da izvodi redovit operacijski zahvat

"Usavršena koncentrirana vodena otopina fenola" pokazala se "jeftinom, jednostavnom za uporabu i apsolutno djelotvornom kad je unesena u srčanu klijetku", pa je injekcija od deset do petnaest mililitara dana u srce izazivala smrt za najviše petnaest sekundi. Otopina se nalazila u boci koja je nalikovala na termos-bocu, a osoba koja bi davala injekciju izlila bi tekućinu u posudicu iz koje bi napunila potkožnu injekciju. Upotrebljavana je velika šprica s dugom iglom, a likvidacija bi se obavila zabadanjem igle u peti [međurebreni] prostor".

Dr. Klodziński je taj prizor prizvao u sjećanje na frankfurtskom suđenju: "Nekad bi još bilo jutro, ponekad podne, kad bi se odabrane odvelo u Blok 20. U košulji, s pokrivačem i u klompama, odveli bi ih u Blok 20 na bočna vrata. One koji više nisu bili u stanju hodati nosili bi na nosilima. Stavljeni su u hodnik." Zatim je naređeno da se blok zatvori (Blocksperre). U bloku je vladala "mrtva tišina": "Svi

JOSEPH MENGELE, nazvan Dr. Smrt uspio je pobjeći Saveznicima te je u Argentini (slika desno sa službenog dokumenta) živio pod lažnim identitetom i umro u 67. godini života

pacijenti u bloku znali su što se događa." Premda je Klodziński naveo kako "većina odabranih nije znala što ih čeka", mnogi su to zasigurno barem donekle shvaćali. Zatim bi SDG otvorio Sobu 1, sobu koja je inače bila zaključana i čiji su prozori bili obojeni u bijelo. Lijevo od vrata bio je stolić, na njemu komplet igala za injekcije i šprica; do njih, boca sa žućkasto-ružičastom tekućinom - fenolom. U sobi su također bila dva stolca, [a] na zidu [je bila] vješalica na kojoj je visjela gumena pregača.

U tom bi trenutku dvojica logoraša asistenata, Židovi, žrtvu uveli u sobu (katkad po dvoje istodobno) i postavili je na hoklicu, obično tako da je žrtva desnom rukom pokrivala oči, a lijeva je bila podignuta u stranu u vodoravnom položaju. Katkad bi desna šaka bila na stražnjoj strani vrata, a lijeva iza lopatice; nekim su žrtvama oči bile pokrivene ručnikom. Žrtvina prsa morala su biti isturena kako bi predio oko srca bio što dostupniji za smrtonosnu injekciju i kako on ili ona ne bi vidjeli što se zbiva. (Također se spominje položaj u kojem se žrtvina desna šaka nalazi u ustima, a ne preko očiju, pa bi žrtva sama gušila krike.) Osoba koja je davala injekciju - najčešće Josef Klehr iz SDG-a - punila je špricu iz boce i zatim iglu zabola ravno u srce posjednutog logoraša te ispraznila sadržaj šprice. Većina logoraša gotovo bi smjesta pala mrtva, ali bi neki poživjeli još nekoliko sekundi, čak minuta.

Krvnici su se hvalili svojim uspjesima. "Tri u minuti." ... I nisu čekali da žrtva umre. Još dok je bila u agoniji, uhvatili bi je s obje strane pod pazuh i bacili na hrpu leševa u sobi prekoputa. A njezino mjesto na stolcu zauzela bi sljedeća.

Krvnici su se hvalili svojim uspjesima. **'Tri u minuti'...** I nisu čekali da žrtva umre. Još dok je bila u agoniji, uhvatili bi je s obje strane pod pazuh i bacili na hrpu leševa u sobi prekoputa te doveli novu osobu

Sve je bilo veoma uhodano. ... Za sat i pol do dva moglo je biti ubijeno pedesetak ljudi. Tako je za ubojstvo jednog logoraša bilo dovoljno u prosjeku dvije minute i 22 sekunde.

I konačno, kako je primijetio dr. Klodziński, "leševi ubijenih fenolom uskoro bi zatim dobili roskasto-plavičastu boju, ispod kože bi se pojavile hemoragije, spojnice očiju [izložena površina očne jabučice] bile bi zakrvavljene. Rigor mortis nastupio bi s odmakom od nekoliko sati".

Jedan od asistenata Židova, zvao se Jean Weiss, opisao je možda najužasniji niz događanja s kojim sam se susreo:

Dogodilo se to 28. rujna 1942. Ne znam koliko ih je bilo u redu prije mojeg oca. Vrata su se otvorila i otac je ušao s jednim [drugim] logorašem. Klehr je popričao s mojim ocem i rekao mu: "Dobit ćete injekciju protiv tifusa." Onda sam zaplakao i oca sam sâm morao iznijeti. Klehr se žurio. Davao je injekciju po dvojici zatvorenika odjednom, htio se vratiti svojim zečevima [koje je iz razonode uzgajao].

Idućeg je dana Klehr upitao Weissa zašto je plakao i Weiss mu je rekao. Klehr je odgovorio kako bi ga, da je znao da mu je to otac, "pustio živjeti". Kad je na suđenju sudac pitao Weissa zašto to tada nije rekao čovjeku iz SDG-a, Weiss je odgovorio: "Bojao sam se da bi me Klehr prisilio da sjednem do [oca]" - i da bude ubijen uz njega.

Zalihe fenola, kao i drugih lijekova, bile su pohranjene u ljekarni u Auschwitzu, a dobavljalo ih se iz Berlina putem narudžbenica, kao i ostale medicinske potrepštine. Prema preživjelome koji je radio u ljekarni, na narudžbenicama je pisalo "Phenol pro injectione" ("fenol za injekcije").

Isprva su naručivane relativno male količine, a potom četiri do deset funti (oko dva do dva i pol kilograma) na mjesec. Glavni liječnik, dr. Viktor Capesius, objasnio je podređenima da je to fenol za kapi za uši u koje se stavlja zajedno s glicerinom, dopuštenim medicinskim preparatom. Kako je primijetio jedan od sudaca na frankfurtskom suđenju za Auschwitz, "tom količinom [fenola] moglo se liječiti uši čitavih vojski". Ako i nije bio potpuno uvjerljiv, medicinski izgovor ipak je bio potreban i zadržan je do kraja.

Ubijanje fenolom pretvorilo je bolnicu u mjesto masovnog istrebljivanja. Klodzińskijeva procjena da je dvadeset tisuća ljudi likvidirano u glavnom logoru Auschwitza (gdje se dogodila većina ubojstava fenolom) osobito je upečatljiva po tome što su se ta ubojstva zbivala tijekom dvadeset mjeseci, između kolovoza 1941. i travnja 1943., u petsto dana, jer injekcije u pravilu nisu davane nedjeljom ili za praznike. Prosječno je na dan ubijano trideset do šezdeset osoba, a bilo je dana kada je ubijeno i dvjesto osoba.

LIJEČNICI KAO FENOLSKI KRVNICI

Za jednog liječnika, injekcije fenola bile su najdoslovniji primjer preokretanja liječenja i ubijanja. Premda su većinu injekcija davale osobe koje nisu bile liječnici, liječnici esesovci su ih uveli u Auschwitzu, zadržali odgovornost upravljanja njima, a katkad i sami nastavili davati injekcije.

Jedan od ranih praktičara ubijanja fenolom bio je dr. Franz von Bodman, kojega je Langbein opisao kao čovjeka koji je pokazivao znatnu "inicijativu" za takve likvidacije. Premda je u Auschwitzu bio vrlo kratko, Bodman je kao glavni liječnik (Standortarzt) tijekom ljeta 1942. uspio mnogim logorašima dati injekciju u venu, što je rezultiralo sporom i bolnom smrti. Kada su u medicinski blok dovedene dvije djevojke koje su nastrijelili esesovci, jednu u trbuh a drugu u bedro, Bodman je zabranio da im se rane previju i objema je osobno ubrizgao fenol.18 Vjerojatno je revnost tog čovjeka pri ubijanju fenolom bila povezana kako s osobito snažnim nacističkim angažmanom, tako i s psihičkim sklonostima osjećaju svemoći i sadizmu.

U nekoliko je navrata injekcije fenola davao i Joseph Mengele - premda ne toliko redovito kao Bodman - sa svojom karakterističnom kombinacijom distanciranosti i žara. Ali liječnik koji je u najvećoj mjeri bio povezan s injekcijama fenola u Auschwitzu bio je Friedrich Entress. Entress je bio poljski etnički Nijemac (iz istočnih oblasti, koje je nakon Prvoga svjetskog rata dobila Poljska), obrazovan u njemačkoj osnovnoj i srednjoj školi. Na Sveučilištu u Poznanu pridružio se pronjemačkim i pronacističkim studentskim skupinama. Rano je stupio u SS i brzo, u dobi od 27 godina, ušao u sustav koncentracijskih logora - odmah po svršetku svojeg medicinskog obrazovanja (štoviše, nije morao ni napisati disertaciju), prvo u Gross-Rosenu, a zatim, u prosincu 1941., u Auschwitzu. Langbein je Entressa opravdano opisao kao "najzloglasnijeg logorskog liječnika". Eksperimentirajući s različitim tvarima, što je konačno rezultiralo davanjem injekcija fenola, isprva u venu i zatim u srce, Entress je maksimizirao ubilačke elemente direktiva koje je dobivao iz Centrale. Njegova interpretacija takvih direktiva općenito je slijedila tumačenje Političkog odjela, a osobno je bio blizak krajnje brutalnom čelniku

tog odjela, Maximilianu Grabneru. Entress je, kao i Grabner, bio u sukobu s Eduardom Wirthsom, koji je u Auschwitz stigao u rujnu 1942. i zalagao se za manje drakonsko tumačenje tih direktiva.

Primjerice, Wirths je mogao prihvatiti direktivu da tuberkulozne pacijente treba podvrgnuti "posebnom tretmanu" jer predstavljaju opasnost za ostale i jer ih se ne može liječiti u Auschwitzu, ali je pravilo htio ograničiti na te pacijente, dok su Entress i Grabner "naredbu iz Berlina protumačili kao opću dozvolu da injekcijom ubiju sve Muselmännere i pacijente za koje nije bilo izgledno da će se uskoro vratiti na rad". Prisjećamo se Entressovog pokušaja da obmani Wirthsa tvrdeći kako je velik broj pacijenata kojima je ubrizgao fenol bolovao od tuberkuloze. Entress je također 29. kolovoza 1942. proveo jedan od najvećih odabira koji su se ikad dogodili u medicinskom bloku Auschwitza: poslao je u plinsku komoru ne samo pacijente koji su bolovali od tifusa, već i mnoge koji su se oporavljali, ali i liječnike logoraše i drugo medicinsko osoblje koje uopće nije bilo bolesno. Dr. Jan W. mi je rekao da je "tog nezaboravnog dana, zbog tifusa, Entress likvidirao gotovo sve pacijente u Bloku 20, kao i sve teško bolesne pacijente iz drugih blokova - one s proljevom, ili one koji su se vratili s kirurgije ili iz bloka za interne bolesti - kao i logoraše koji su se oporavljali. To je bila njegova... metoda da se riješi tifusa u logoru. ... Entress je sve to činio osobno, uz pomoć posilnih iz SS-a."

Dr. W. je procijenio da je Entress tog dana izdvojio ukupno tisuću do tisuću dvjesto ljudi, opet uz dozvolu iz Berlina protumačenu na najubilačkiji mogući način. Jedan od ubijenih među pacijentima koji su se oporavljali bio je dr. Bujalski, bivši direktor poljskog Ministarstva zdravlja. Dr. Bujalski je bio zatražio da ostane u medicinskom bloku kako bi ondje radio, te mu je Entress navodno rekao da će biti poslan na odjel za oporavak ili u sanatorij, gdje će dobiti zamjenu za stetoskop koji je ostavio kada je ulazio u kamion koji ga je trebao odvesti u plinsku komoru. Entress nije bio poznat samo po svojoj osobitoj "radikalnosti" u ponašanju pri odabirima, već i po tome što je bio umiješan u eksperimente u kojima bi logoraše zarazio tifusom kako bi istraživao njegovu prenosivost.

Bio je bezobziran u potrazi za medicinskim iskustvom. Uspostavio je odjel za tuberkulozu kako bi naučio tehniku terapije pneumotoraksom (uvođenje zraka u pleuralnu šupljinu kako bi kolabiralo tuberkularno plućno krilo) pod mentorstvom Wladyslawa Tondosa, poljskog liječnika logoraša i pulmologa. Entress je tek nakon što je određeno vrijeme prakticirao tu metodu naručio injekcije fenola za čitav odjel. Također je nastojao steći kirurško iskustvo pod vodstvom poljskih logoraša kirurga, naudivši mnogim pacijentima i prouzročivši njihovu smrt. Osobito se tijesno povezao s dr. Wladislawom Deringom, iskusnim kirurgom koji je također bio poljski etnički Nijemac. Entress se kod Deringa "osposobljavao" kad je ovaj kirurški odstranjivao jajnike logorašica Židovki i testise logoraša Židova u sklopu eksperimenata sterilizacije i kastracije.

Projekt injekcija fenola postao je glavni ventil za Entressov medicinski "radikalizam". On je program ubijanja uglavnom nadzirao s pristojne udaljenosti. Neke je injekcije u početku ipak davao sam; ali opći je dojam bio da je Entress funkciju izravnog ubijanja radije prepuštao drugima. Liječnici logoraši Poljaci dali su dosljednu sliku o Entressu (njegov staž u Auschwitzu [1941. - 1943.] uglavnom je protekao u razdoblju u kojem liječnicima Židovima još uvijek nije bilo dopušteno raditi u medicinskim blokovima). Jedan liječnik Poljak govorio je o njemu kao o "vrlo hladnoj osobi, ... bez ikakve izražajnosti. Na primjer, nikad ga nisam vidio kako se smije. ... Ustvari, po meni je on jedan od najokrutnijih liječnika koje sam susreo u životu."

Dr. Tadeusz S. također je naglasio Entressovu izrazitu hladnoću i distanciranost ("Jednostavno me nije vidio. Bio sam kao zrak, a ne osoba"), kao i opasnost kojom je zračio ("Jako sam ga se bojao").

Jan W. je istaknuo silinu Entressove nacističke ideologije i njegovu potrebu da se "u potpunosti izolira od poljskih utjecaja" - spoj koji je proizvodio "višak žara" kojim je tretirao logoraše liječnike i druge logoraše: "U logoru je bio oči u oči s bivšim prijateljima - Poljacima koji su sad bili logoraši. Nije im pomagao, niti je s njima govorio na poljskome... i pretvarao se da ne zna poljski. Čak se držao podalje od bivših kolega koji su diplomirali na istom sveučilištu. Htio je dokrajčiti svoje prijatelje što je prije bilo moguće."

Dr. W. je mislio da je Entress morao "pokazivati tu željeznu osobnost" ne bi li se odupro ikakvoj sumnji o blagosti prema Poljacima, te da bi se "doimalo da je previše prijateljski nastrojen" ako bi govorio poljski. Taj je mladi logoraš Poljak Entressa smatrao "potpuno vjernim svojoj ideologiji", sa stavom prema Poljacima prema kojem "ili trebaju biti dovoljno snažni da rade ili, ako ne, trebaju biti smjesta likvidirani"; smatrao je da Entress "nije imao psihičkih skrupula".

Prema dr. W.-u, Entress je bio "osobito fanatičan nacist s gorljivošću obraćenika", čovjek koji je vjerovao da je nacizam "jedini put, i da je za taj put potrebno žrtvovati živote drugih ljudi": "Prema Nijemcima se odnosio kao prema Übermenschen [nadljudima]; prema Poljacima kao prema Untermenschen [podljudima]; a prema Židovima kao da uopće nisu ljudi."

Langbein je sugerirao da su Entressov "izrazito nesportski izgled, njegova boležljivost" mogli pridonijeti potrebi da bude "'čvršći', okrutniji od drugih". A dr. W. je vjerovao da je Entressov status etničkog Nijemca zahtijevao da "taj nedostatak kompenzira pretjeranim, ubojitim žarom". Mislim da je ono što su rekli Langbein i dr. W. bilo psihološki točno. Za čovjeka poput Entressa zagrljaj germanizma i nacizma može postati toliko snažan i toliko očajan da ga se doživljava kao jedini put k životu samom - u njegovom slučaju također i k medicinskom životu. K tome, on kao liječnik nije znao ni za jedan drugi zadatak osim ubijanja, kao doktor u koncentracijskom logoru. On je apsolutnu ideološku strast preokretanja liječenja i ubijanja kombinirao s vjerojatno najekstremnijim otupljivanjem i udvostručivanjem od bilo kojeg liječnika SS-a. Sasvim je moguće da je svjesno vjerovao kako je njegovo ponašanje u Auschwitzu najviši izraz istinskog nacističkog liječnika. Entressu je 1946. suđeno pred sudom u SAD-u, proglašen je krivim i obješen.

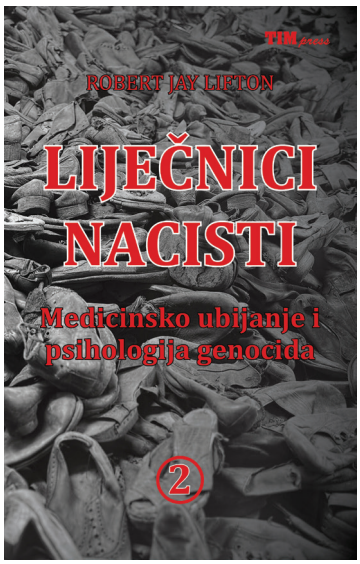

ROBER J. LIFTON u ovoj se knjizi bavi psihičkim prilagodbama kroz koje ljudi prolaze u ekstremnim ratnim uvjetima. Izdavač je TIM press

Zloglasni liječnik Friedrich Entress se kod iskusnog kirurga Wladislawa Deringa 'osposobljavao' kad je ovaj kirurški odstranjivao jajnike logorašica Židovki i **testise logoraša** Židova u sklopu eksperimenata sterilizacije i kastracije